

[Undervisningsministeren]

Kommunernes Landsforening ville gerne have haft kommunalt flertal i bestyrelsen. Det undersøgte vi. Det viste sig, at det ikke var muligt, så længe man kører med så store statstilskud som her, det vil justitsministeriets lovfdeling ikke tillade. Derfor har vi skrevet, at vi gerne ved en senere lejlighed vil komme igen med et forslag, som kan kommunalisere produktionsskolerne, og i den forbindelse er det muligt, at man skal overveje at gå over til bloktilskud, men det er altså ikke noget, der er aktuelt, og det er ikke noget, der hermed er besluttet. Det er noget, vi blot siger vi muligvis kan vende tilbage til om nogle år.

Med hensyn til finansieringen er der i virkeligheden ikke noget nyt i, at der er tale om en rammebevilling. Der har hele tiden år efter år på de forskellige finanslove været afsat et bestemt beløb til disse skoler, og sådan vil det også være i fremtiden. Der er altså ikke tale om, at der nu kommer nye, grimme styringsmekanismer ind. Vi bevarer præcis den samme styringsmekanisme, som vi hele tiden har haft.

Derimod er der åbnet mulighed for en ny fleksibilitet, idet det kan forekomme urimeligt, at de nuværende skoler for tid og evighed skal have monopol på at få hele tilskuddet. Hvis der nu kom gode forslag om oprettelse af flere skoler, så mener vi, det skulle være muligt uden at gå til folketinget enten at sige: ja men så kan vi fordele den bevilling, vi har, på lidt flere skoler med den virkning; at der så bliver et mindre tilskud pr. skole, eller at finde ud af at drive skolerne lidt billigere. Det er alt sammen noget, der må drøftes år for år, og selvfølgelig skal skolerne have beskud i god tid, for ellers generer det kommunernes budgetlægning, det er vi uhyre opmærksom på.

Angående godtgørelsen kan man godt forstå, at nogle kan sige, at beløbene ikke er fyrstelige. På den anden side må man huske, at lige ved siden af disse skoler står de 160 efterskoler, som tilbyder ophold for stort set samme aldersgruppe, og som på ingen måde har mulighed for at tilbyde noget som helst, der ligger i de luftlag, som der her er tale om. Hr. Ole Vig Jensen var inde på dette, at der er et afgrænsningsproblem i forhold til efterskolerne, hvoraf jo mange gør en meget stor indsats over for netop denne gruppe, og

derfor er der grænser for, hvor store forskelle vi kan lave.

Det er også begrundelsen for, at jeg synes, det er bedre at sige produktionsskoler end produktionshøjskoler, for der er også en grænse at sætte af til folkehøjskolerne, som jo heller ikke på nogen som helst måde har tilvarende vilkår. Det er specielle foranstaltninger. Jeg synes vi skal bevare ordet højskole for det, som ordet oprindeligt blev brugt til at beskrive.

Fru Connie Hedegaard, og jeg tror også fru Pia Kjærsgaard, var bekymret over dette med, at man kan producere med salg for øje, og fru Connie Hedegaard ville gerne have, at det blev sagt tydeligere, at hvis der skal produceres med salg for øje, så må der ikke være tale om urimelig konkurrence med en allerede eksisterende privat produktion.

Jeg kan oplyse, at bestemmelsen, som den er formuleret, er 100 pct. vandtæt. Der kan kun produceres med salg for øje, hvis der ikke er tale om urimelig konkurrence. Det har jeg nu sagt. Jeg kan også sige det i et svar til udvalget, hvis man spørger. Vi kan også skrive det i betænkningen, ja, vi kan sågar stille ændringsforslag. Der er ingen tvivl om, hvordan det skal opfattes. Heri er der i øvrigt heller ikke noget nyt. Mig bekendt har der ikke været klagesager om dette, men det kan jeg få undersøgt og oplyse udvalget om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 153:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen m.m. (Skolegangens påbegyndelse m.v.).

(Fremsat 31/1 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

J. K. Hansen (S):

Her i folketinget indgås der jo tid efter anden nogle forlig, og jeg har bemærket, at der på det seneste i pressen har været nævnt en hel del om de forlig, der er indgået i tidens løb.

Den sag, vi har til behandling her i dag om ændring af folkeskoleloven, drejer sig jo også om et forlig, folkeskoleforliget fra 1975, hvor partierne socialdemokratiet, venstre, socialistisk folkeparti, det radikale venstre og kristeligt folkeparti indgik et bredt forlig om en kommende folkeskolelov, og dette brede forlig har nu, kan man sige, på godt og ondt holdt i 10 år. I disse mange år har forligsparterne og ikke mindst socialdemokratiet været enige om ikke at foreslå ændringer til folkeskoleloven uden først at forhandle sig til enighed om ændringerne i forligskredsen.

Uden at jeg nu her skal stå og beskyldte undervisningsministeren for at ville bryde dette brede forlig, folkeskoleforliget, må det alligevel undre, at regeringspartierne i oktober 1984 alene fremlagde et udspil til ændringer i folkeskoleloven, et udspil, hvori der var nogle ændringer, hvorom man på forhånd godt vidste, at de ville være aldeles uspiselige for socialdemokratiet.

Selv om det altså er regeringens eget forslag, hvor vi som forligspartner ikke har godkendt så meget som et komma, så bærer dette forslag imidlertid præg af, at ministeren har forstået de signaler, vi har givet under de drøftelser, vi på det seneste har haft mellem forligspartierne og de resterende to partier i regeringen, og vi kan vel sige, at stort set har ministeren rettet sit lovforslag ind herefter. Det betyder dog ikke, at ministeren så skal begynde med at drage forhastede konklusioner, for der er da nogle steder, hvor vi godt vil løfte pegefingern.

I socialdemokratiet er vi enige om, at der på områder er behov for justeringer af den folkeskolelov, der nu snart har 10 år på bagen, og vi er også klar til at følge det udviklingsarbejde og de erfaringer op, der er indhøstet fra folkeskolens eget område gennem disse år.

Først om lovforslagets bestemmelser om samordnet indskoling. Vi er med på, at det kunstige skel mellem beskæftigelse og undervisning bliver fjernet, således at vi får skabt et sammenhængende forløb i begyndelsesundervisningen, børnehaveklasse, 1. og 2. klasse. Det betyder, at der til de yngste klassetrin skal gives flere undervisningstimer, således at disse yngsteklasser får et heldags skoletilbud. Her skal vi så løfte pegefingern, for vi må beklage, at ministeren ikke i sit forslag helt har fulgt vore krav om et minimumstimetal på 20 timer ugentlig, som i øvrigt er helt analogt med skolestartsudvalgets betænkning. Vi vil fortsat fastholde disse krav.

Vi er også betænkelige ved at forhøje klassekvotienten i børnehaveklasserne fra 22 til 24.

Vi er med på, at tiden også er inde til at ændre 10. klasses indhold og arbejdsvilkår, således at de bliver frigjort fra de nuværende bindinger til fag og prøvekrav. Vi ønsker herigennem at give kommunerne mulighed for at udforme sådanne tilbud til eleverne i 10. klasse, der er afpasset efter eleverne, og også tilbud, der adskiller sig fra det traditionelt boglige.

Dernæst foreslår ministeren fjernelse af de obligatoriske fag i 10. klasse, således at de overføres som tilbudsfag, og samtidig foreslår ministeren et minimumstimetal på 24 timer ugentlig. Det er vi for så vidt med på; dog er vi betænkelige ved helt at fjerne de obligatoriske fag. Vi ønsker i det mindste sikkerhed for, at dele af disse fag, f.eks. dansk, samtidsorientering og også faget arbejdskendskab, altid kommer med i de blokke eller bundter af tilbudsfag, som eleverne får mulighed for at vælge.

Endvidere foreslår ministeren, at skolenævnet kan bestemme, at der på 9. og 10. klassetrin i skoleårets løb skal afholdes øvelsesprøver, der svarer til de afsluttende prøver. Her må jeg da spørge: hvad er nu det? Ønsker ministeren her at indføre flere prøver ad bagvejen? Det er vi bestemt ikke med på. Ikke fordi vi har noget imod, at læreren i sin undervisning anvender prøver, men det må være efter lærerens og elevens egen afgørelse, og vi ønsker ikke her at være med til at angribe lærerens metodefrihed i undervisningen.

Jeg skal slutte med at sige om de økonomiske og administrative konsekvenser ved

[J. K. Hansen]

det foreliggende lovforslag, hvor ministeren anfører, at det ikke medfører merudgifter for det offentlige, at det tror vi ikke på. Det er vi ikke med på. Vi tror ikke, det er rigtigt, og vi tror heller ikke på, at en forstærket indsats i indskolingsfasen kan gennemføres på en ressourceneutral grund. Lige nu foreligger der jo en undersøgelse i Sønderjylland vedrørende specialundervisningen, som viser, at det, som ministeren kommer frem med her i sit forslag, næppe holder stik.

Der er en række detaljer, som egner sig bedst for diskussion i udvalget, og jeg skal slutte med at sige, at vi går positivt ind i udvalgsarbejdet med det mål at nå et resultat inden for folkeskoleforligets rammer.

Kirkegaard (KF):

Hvis vi i lovgivningen for folkeskolen både skal rette op på fortidens fejltagelser og samtidig forsøge at leve op til fremtidens mange udfordringer, skal der gennemføres betydelige ændringer. Folkeskoleloven af 1975, som vi ikke har noget medansvar for, kan ikke leve op til disse intentioner.

Det lovforslag, vi har til behandling her, må, sammen med ændringer vedtaget i sidste samling, betegnes som et skridt i den rigtige retning, et betydningsfuldt skridt, men altså heller ikke mere.

De foreslåede ændringer i 10. klasse giver skolerne mulighed for at give et varieret undervisningstilbud til eleverne, så der kan tages hensyn til, at eleverne ikke mindst på dette klassetrin har vidt forskellige interesser. Der bliver således mulighed for at tilbyde skoletrætte elever en undervisning med et mere praktisk indhold.

Vi lægger vægt på, at kommunerne stadig væk har pligt til at tilbyde en undervisning i 10. klasse, der satser på de nuværende obligatoriske fag og tilbudsfag og på at give eleverne mulighed for at aflægge afgangsprøve og udvidet afgangsprøve.

Størst interesse knytter der sig nok til ændringerne vedrørende skolestarten. Vi er meget glade for, at aktiviteterne i børnehaveklassen fremover vil blive betegnet som undervisning. Selv om langt de fleste børn i børnehaveklassen har meget stor lyst til at komme i gang med en egentlig undervisning, har dette ikke været tilladt. En uigennemtrængelig glasvæg har skilt børnehaveklassen

fra de øvrige klasser, og utallige er de elever, der i årenes løb har stået med fladklemt næser mod denne glasvæg og har kigget længselsfuldt ind i lærdommens tempel i 1. klasse. Hvis den foreslåede mulighed for at samordne børnehaveklassen med 1. og 2. klasse bliver grebet rigtigt an, er der ingen tvivl om, at en sådan ordning vil indebære store pædagogiske fordele, men samordningen er bestemt ikke problemfri, og vi vil stærkt anbefale, at man arbejder tingene grundigt igennem, før man kaster sig ud i det.

Ved bestemmelser om kommunernes ret til at indføre et friere skolevalg kan man sikre forældrene mulighed for at vælge den skole i kommunen, som man mener bedst er i overensstemmelse med ens egne forventninger til børnenes skolegang. Vi har anset det for rigtigt, at ordningen er frivillig for kommunerne, og at forældrene i øvrigt under alle omstændigheder har ret til at vælge den lokale skole.

Kristendommen er en væsentlig bestanddel af den danske kulturarv. Alle bør derfor have et kendskab til, hvad denne del af kulturarven består af. Derfor er det utilfredsstillende, at så mange elever beder sig fritaget for faget kristendomskundskab, en fritagelsesmulighed, som i øvrigt næppe logisk kan begrundes, efter at kristendomskundskab ikke længere er et forkyndelsesfag, men et almindeligt kundskabsmeddelende fag. Vi kan derfor tilslutte os stramningen vedrørende fritagelsesmuligheden.

Men trods alt det positive skal jeg ikke lægge skjul på, at det har været skuffende at se, hvordan socialdemokratiet under de indledende drøftelser har blokeret for en løsning på de meget store problemer med de afsluttende prøver i 9. klasse. Man har sagt nej til niveaudelte prøver, åbenbart ud fra standpunktet: hvad ikke alle kan gå til prøve i, skal ingen gå til prøve i.

Men trods denne store skuffelse skal ingen forhindre os i at glæde os over de øvrige forslag. Bliver disse vedtaget, begynder det at lysne for folkeskolen. Forældre, lærere og myndigheder gør dagligt en stor indsats for at sikre en god skole. Børnene fortjener, at vi herinde arbejder for at få en bedre skole, og derfor vil vi ihærdigt arbejde for, at disse indledende skridt bliver fulgt op af nye initiativer.

Povl Brøndsted (V):

Da vi for 10 år siden arbejdede med den nuværende folkeskolelov, forlød det, at nu skulle vi have lavet en lov, der kunne vare i 20 år mindst. Det er vist omtrent de normale terminer for folkeskolelovgivning.

Nu fejrer vi altså i år tiåret for folkeskoleloven, og derfor er det vel ganske naturligt, at vi så småt begynder at tilpasse den til det, der er sket siden dens tilblivelsesår i 1960'erne. Læser man formålsparagraffen og mange af de ting, der var nye i 1975-loven, bærer loven jo tydeligt præg af de strømninger, som 1960'erne var fyldt af. Det mener vi er naturligt, godt og rigtigt, for hvad i al verden skulle den ellers være påvirket af?

Men samtidig må vi nok sige, at folkeskoleloven har virket noget stiv som system. Der er godt nok åbnet vældige muligheder for at lave forsøg inden for folkeskolens rammer, og der er lavet overordentlig mange gode forsøg, men det er, som om disse forsøg ikke helt har slået igennem og er blevet brugt og valgt dér, hvor man kan vælge frit i skolekommissioner og skolenævn og i lærerråd. Man har holdt sig meget stramt til det lidt traditionelle i vor folkeskole. Jeg kunne godt ønske, at der i kommunerne var langt større lyst til at, jeg vil ikke sige eksperimenterere, men køre videre på nogle af de gode forsøgsresultater på de områder, hvor lovens rummelighed giver mulighed for det.

Det er altså nødvendigt at prøve på at ændre et og andet. Jeg tager det i den rækkefølge, som vi møder det i lovforslaget.

Det er vel naturligt, når vi har friheden til at vælge kristendomsundervisningen fra, så at sige, at det må ske efter et vist system. Man kan jo meget let tage andre hensyn end selve hensynet til faget, hvis det er sådan, at man kan springe fra langs af sted i løbet af et skoleår. Jeg synes, det er en naturlig og rimelig stramning og også en god lære for den enkelte elev, at har man valgt noget, så følger man det til vejs ende og løber ikke fra det. Derfor er det en lille bitte ting, men det er en rimelig ajourføring.

Jeg synes også, at det er rigtigt, at vi lærer af de vanskeligheder, der har været, ikke mindst for skoletrætte elever i folkeskolens ældste klasser, og måske særlig i 10. klasse, selv om det er en frivillig klasse. Der er selvfølgelig også i vore dage noget, der hedder

træthed og skole, og det må være skolens opgave at prøve på at imødekomme elevernes interesser på områder, de får brug for senere, og derfor er jeg også meget tilfreds med den opløsning, der har været i forhold til de obligatoriske fag.

Det bedste, synes jeg, er den frigørelse, der sker i selve indskolingsperiodens 3 år. Det har været unaturligt altid at dele børnene op efter fødselsdato i stedet for at sige, at der også må tages lidt hensyn til deres modenhed og deres interesser. Derfor bliver der jo en vældig åbning, når nu man kan samkøre på en række områder fra børnehaveklasse, 1. klasse og 2. klasse. Jeg mener, at det er meget vigtigt, at vi her ikke alene siger, at det er et spørgsmål om at få 1. og 2. klassens form ned i børnehaveklassen. Jeg ville da meget gerne, at man i høj grad kunne få leg og undervisning forenet i det, der nu sker i 1. og 2. klasse, så vi måske kan få fjernet noget af den stivhed, der har været dér, og opnå en større fleksibilitet, frihed og dermed et bedre skolemiljø for de skolestartende børn.

Jeg synes virkelig, det bliver spændende at se, hvordan man kan få det realiseret. Her lægges der en stor opgave på såvel børnehaveklasselederne som på lærerne fra de første klasser. Jeg har stor tillid til, at danske folkeskolelærere både har lyst til opgaven og magter den.

Skoledistriktsopløsningen mødes jo med meget forskellig interesse fra kommune til kommune. Man kan også godt forstå, at det kan give nogle vældige planlægningsmæssige problemer for en kommune med mange skoler. Men på den anden side kan jeg godt lide, at der bliver den frihed, og lad os se, hvordan den virker.

Det er selvfølgelig rigtigt, at der er noget af det, der har været drøftet som oplæg til denne lovændring – spørgsmålet om prøver – som ikke kom med i det endelige lovforslag. Nogle græder tørre og andre våde tårer over det, og det kan man jo så græde videre med.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Danmark har den højeste beskatning af børnefamilier og det laveste børnetal i verden. 18.000 børn og unge fjernes hvert år hjemmefra, 15.000 udsættes for vold om året, 2.000 prøver at begå selvmord, og det gennemføres af 80. Disse barske kendsgerninger,

[Hanne Thanning Jacobsen]

der viser noget om de betingelser, det danske samfund for øjeblikket byder børn og deres familier, er vi blevet præsenteret for igen i denne uge. Derfor er der bl.a. brug for, at vi får lavet en folkeskole med det, der i dag er det vigtigste af alt, nemlig at børnene har et samvær med nogle voksne, der har tid til den enkelte.

De sidste år, hvor flugten fra folkeskolen, folkeskolens krise, har været daglige avisoverskrifter, havde givet mange et håb om, at nu skulle der sættes kræfter og midler ind til gavn for folkeskolen. »Det er en historisk dag, der er løst op for nogle knuder«, sådan husker jeg undervisningsministerens afsluttende bemærkninger på en konference under overskriften »Skolens fremtid«, som vi deltog i i september måned. Her fortalte lærere, forældre og lokale myndigheder med entusiasme om deres forsøg med at lave en anderledes skole. Også på Danmarks Lærerforenings kongres en måned senere lagde ministeren op til et konstruktivt samarbejde mellem alle interesserede parter for at skabe bedre vilkår for børnene i 1980ernes skole.

Derfor må det have virket som en kold douche både for deltagerne i forsøgene og for forældre og lærere, da de kort tid efter kunne læse firkløverregeringens oplæg til nødvendige justeringer i folkeskolen. Det kræver ikke megen fantasi, synes jeg, at forestille sig, at mange vil mene, at der med dette forslag er blevet bundet nogle nye knuder, som ikke bliver lette at løse op.

Et af udgangspunkterne for dette lovforslag var det udvalg, som ministeren nedsatte i sommeren 1983. Det havde til opgave at overveje forskellige forhold i forbindelse med skolegangens begyndelse. I juni 1984 afgav udvalget en betænkning, som indeholdt mange inspirerende tanker. Derfor kunne man med rette have forventet, at den helhed, som udvalget lagde op til, ville blive grundlaget for en tiltrængt reform af begynderundervisningen.

Det var klart for SF, at de forbedringer, der skulle ske, nødvendigvis måtte kræve mere tid til arbejdet med det samordnede indskolingsforløb, og derfor måtte det også få nogle økonomiske konsekvenser i form af øgede bevillinger. Men i stedet for lægges der her op til en reform, hvor forhøjelsen af timetallet til 20 i samlæsende årgange skal betales med en forhøjelse af klassekvotienten

i børnehaveklassen fra 22 til 24, en omlægning af skolens specialundervisning med forhøjelse af antallet af elever på hold og en indskrænkning af klinikåbningstider og ved i stedet for deletimer at give klassen fællestimer. Hvis denne del af forslaget skal lykkes, skal der bruges mere tid, flere lærere.

Jeg har brugt så meget af min taletid på indskolingen, fordi jeg ved, at skolestarten er så utrolig vigtig for resten af skoleforløbet.

Et andet element, som er foruroligende, er forslaget om friere skolevalg. Loven rummer i dag mulighed for, at kommunerne kan finde frem til rimelige ordninger ud fra de lokale behov, og SF finder, at dette i praksis fungerer udmærket. Vi mener ikke, at skolerne skal konkurrere indbyrdes, men vi ønsker, at den enkelte skole skal have vilkår til at forbedre hverdagen og bringe den i overensstemmelse med skolens overordnede formål.

Vi glæder os over, at tanken om niveau-delte prøver er forsvundet, for vi tror ikke på værdien af karakterer og terminsprøver. Det er grundlæggende forkert og ødelæggende for enhver undervisning.

Vi ser endvidere nogle muligheder med lovforslagets oplæg til en anderledes 10. klasse.

Selv om vi finder, at tidspunktet for en lovændring er forkert ud fra ønsket om, at de udviklingsarbejder, der er i gang ud over landet, blev ført til ende; vil vi således som skoleforligsparti arbejde i udvalget for at få forbedringer ind på de områder, som vi synes er problematiske.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg vil gerne gøre et par indledende betragtninger om det arbejde, der er gået forud for lovforslagets fremsættelse. Jeg er tilfreds med, at undervisningsministeren valgte forhandlingens vej og altså var indstillet på at indbyde skoleforligspartierne og andre til en drøftelse af mulige ændringer af folkeskoleloven.

Jeg mener, vi kan konstatere i dag, at selv om der formentlig er enkeltområder, hvor man kunne ønske sig det anderledes, og hvor udvalgsarbejdet måske kan give anledning til præciseringer og ændringer på områder, hvor vi i øvrigt kan blive enige, så er der alligevel i det store og hele opnået enighed om de ting, som nu er indeholdt i dette lovforslag.

[Ole Vig Jensen]

Det betyder jo, at indtil flere har måttet bøje sig, og det mener jeg trods alt har været tilfredsstillende i denne sammenhæng.

Man kunne selvfølgelig altid spørge, om vi skulle have lagt op til en større reform af folkeskolen. Erfaringen viser vel, at hvor der eksisterer et sådant forlig, er det ikke nogen dårlig vej at gå at lave kontinuerlige ændringer undervejs fremfor den egentlige reform. I den mere offentlige debat omkring folkeskolen er der jo kommet interessante udspil. Jeg vil godt, som det også er blevet gjort af andre, fremhæve Danmarks Lærerforenings udspil om fremtidens skole, som jeg synes er interessant, og som jo også er indgået i vore drøftelser. Men den fremgangsmåde, der er valgt her, dvs. i et beskedent omfang i første omgang at foretage ændringer i retning af at tilpasse og forny folkeskolen, tror jeg er en rigtig fremgangsmåde.

Man kunne sige, at ligesom det var tilfældet i lovforslaget om produktionsskoler, som vi havde til behandling, er det, der kendetegner de ændringer, der her er foreslået, bl.a. at vi endnu en gang udvider undervisningsbegrebet. Det gælder spørgsmålet om at sikre en bedre indskoling, altså en samordning af børnehaveklasse og 1.-2. klasse. Her er jo tale om at udvide undervisningsbegrebet også officielt, og det tror jeg er væsentligt. Vi ved godt, at det i praksis jo allerede sker på mange områder også andre steder i folkeskoleforløbet, men nu slås det altså fast, at undervisning, leg og andre udviklende aktiviteter skal kunne have plads ikke bare i børnehaveklassen, men også i 1. og 2. klasse.

Jeg er også tilfreds med, at der i lovforslaget står, at der nu skal ske en styrkelse af de praktisk-musiske indslag i dette samordnede indskolingsforløb. Ad den vej kan vi måske nå noget af det, som vi så tit har talt om for folkeskolen som helhed, nemlig en styrkelse af de praktisk-musiske, kreative fag.

Ved folkeskolens afslutning er der også tale om at udvide det kendte undervisningsbegreb i forbindelse med den måde, vi nu åbner for, at 10. klasse kan indrettes på. Med de muligheder, der nu lægges op til, opfatter jeg det som en klar styrkelse af det 10. skoleår. Jeg tror, det er rigtigt, at vi har fastsat et øget antal obligatoriske timer for eleverne, altså 24 timer, men at vi til gengæld åbner op for, at selve undervisningens indhold i højere grad kan tilrettelægges under indtryk

af behovet hos de enkelte klasser og de enkelte elever. I virkeligheden er der vel mulighed for, at nogle af produktionsskolens ideer kan bruges og vel allerede bruges nogle steder i det 10. skoleår. Jeg mener, det åbner øgede muligheder, og jeg tror, at det 10. skoleår kan blive et inspirerende år som afslutning på folkeskolen, og det var vel ikke det værste, der kunne ske.

Om skoledistriktsgrænserne skal jeg sige, at vi kan støtte tanken om, at man kan ændre ved skoledistriktsgrænserne og altså have flere skoler i samme skoledistrikt med de begrænsninger, der i øvrigt er lagt ind i lovforslaget. Jeg mener i hvert fald, at det er rigtigt at prøve at gå den vej, og her er jo ikke tale om nogen revolutionerende bestemmelse.

Skolestarten vil vi gerne have drøftet lidt nærmere i udvalget. Vi har nok lidt delte meninger i spørgsmålet om skolestart, men i hvert fald kan jeg sige, at vi er tilhængere af at give forældrene øget indflydelse. Det understreges jo – og det ved vi er vigtigt i denne sammenhæng – at beslutninger på området træffes efter samråd med skolen. Det vil nok være de færreste tilfælde, hvor man ikke vil kunne finde en i alle tilfælde rigtig udgang på en nødvendig beslutning.

Et af de ømtålige emner har været spørgsmålet om folkeskolens afsluttende prøver, og her har vi måttet konstatere, at vi ikke kunne nå til enighed. Jeg synes, ministeren har gjort rigtigt i ikke at inddrage dette i lovforslaget for ikke skabe vanskeligheder for det videre arbejde.

Jeg har ikke mange bemærkninger om terminsprøverne. Jeg mener ikke, lovforslaget ændrer ved de faktiske forhold, og når det gælder prøverne, må vi i al almindelighed konstatere, at vi indskrænker antallet af prøver og forenkler dem. Det går den rigtige vej, men vi har et uløst problem tilbage i den måde, vi har indrettet prøverne på i dag.

Afsluttende vil jeg sige om økonomien, at jeg hæfter mig ved, at det bliver en kommunal afgørelse, hvordan man vil finansiere de meromkostninger, der kan blive, måske ikke mindst i forbindelse med indskoling. Der er anvist nogle muligheder i lovforslaget, som kommunerne kan benytte sig af, men jeg mener, at det er rigtigt at slå fast, at det er op til kommunerne selv at bestemme, hvilken

[Ole Vig Jensen]

vej de vil gå, hvis de vil udnytte mulighederne.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Også fra SFs side har vi været tilfredse med, at undervisningsministeren har indkaldt de gamle folkeskoleforligspartier til drøftelser, inden han fremsatte sit forslag til ændring af folkeskoleloven. Det havde vi ærlig talt også forventet, og hvis han ikke havde gjort det, ville det have været ham, der havde sprængt folkeskoleforliget.

Vi er i SF ikke interesserede i at sprænge folkeskoleforliget. Vi synes, det er vigtigt, at folkeskoleloven hviler på et bredt grundlag, men når hr. Ole Vig Jensen står heroppe og siger, at nu er der skabt enighed, så vil jeg godt sige, at min oplevelse af de drøftelser, vi har haft, har været, at nu er vi kommet så langt, som vi kunne med de drøftelser, og så må resten foregå herovre i folketingets udvalg.

Jeg vil bede både hr. Ole Vig Jensen og undervisningsministeren om at nærlæse det, fru Hanne Thanning Jacobsen sagde, og også det, den socialdemokratiske ordfører sagde. Der er mange hurdler endnu. Jeg håber, at det lykkes at skabe enighed. Den er ikke skabt på nuværende tidspunkt, og det tror jeg også godt at både hr. Ole Vig Jensen og undervisningsministeren er klar over. Og jeg håber at vi i fællesskab kan prøve at få løst de problemer, der er. Jeg synes, at det er for tidligt at gå ud i verden og sige, at nu er vi enige, for det er vi faktisk ikke.

Bente Juncker (CD):

Man skal aldrig lade en god lejlighed gå fra sig til at sige, hvad man mener, og jeg tror, undervisningsministeren vil have fuld forståelse for det, når jeg nævner, at CD var imod folkeskoleforliget af 1975. Det er CD også i dag, selv om vi kan støtte de justeringer og ændringer, som ministeren foreslår, og som den nuværende sammensætning af folketinget kan mobilisere et flertal for.

Et af centrum-demokraternes grundlæggende ønsker til en skolelov er og har altid været en formålsparagraf, der utvetydigt siger, at skolens primære opgave er at give undervisning, så eleverne kan tilegne sig kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder

osv. Det er efter CDs mening sådan, at uanset hvor mange forskellige opgaver og gøremål der er i skolens hverdag, så er det stadig undervisning, der er hovedsagen. Men en sådan formulering kan der ikke siges at samles flertal for her.

Så meget mere bemærkelsesværdigt er det, at det dog er muligt at foreslå at kalde det, man skal foretage sig i børnehaveklasserne, for undervisning i stedet for beskæftigelse. Det er et fremskridt, at man nu erkender, at der faktisk er børn, der oplever deres første skuffelser i skolen, fordi de ikke kan få indfriet deres forventninger med hensyn til at lære at læse, skrive og regne, uanset hvor parate og ivrige de er. Det problem bliver der nu løst op for med ændringen af lovens § 10, 1. pkt.

Til de øvrige ændringer i indskolingsfasen vil jeg nævne det ugentlige timetal, minimum 20 timer for samordnet forløb i årgangsdelte skoler, samt almindelig adgang for kommunerne til at hæve timetallet for de yngste klasser. Der er for øjeblikket ikke mulighed for ekstrabevillinger til formålet, men vi føler os overbevist om, at kommunerne vil gøre deres yderste for at finde de nødvendige kompenserende besparelser.

Ministerens nævner i rækken af forslag, at det kan anbefales at overføre specialundervisningstimer til normalundervisningstimer. Lektor Niels Egelund, Danmarks Lærerhøjskole, har længe peget på, at flere normalundervisningstimer er at foretrække fremfor, at man sender så mange børn til specialundervisning. På baggrund af Jyllands-Postens oplysninger i dag om en undersøgelse i Sønderjyllands amt over læseklinikker kan vi tilslutte os denne anbefaling.

Så meget om de yngste. Senere i skoleforløbet og et par paragraffer længere fremme, i § 12, møder vi et af de store, kontroversielle spørgsmål, prøverne. Den foreslåede ændring er beskeden. Skolenævnet kan bestemme, at der skal holdes terminsprøver i 9. og 10. klasse. Det er udmærket, at terminsprøverne hjemles i loven, selv om det næppe vil ændre noget ved de faktiske forhold.

I centrum-demokraternes øjne havde det været vigtigere at ændre selve prøvesystemet, så der var blevet overensstemmelse mellem undervisningsniveau og prøveniveau. Folk har svært ved at forstå den gældende ordning, og jeg vil da ikke undlade at nævne, at

[Bente Juncker]

Holtegruppen i deres model for en ny struktur for de 16-19-åriges uddannelse deler ønsket om niveaudelte prøver i folkeskolen. Men et folketingsflertal vil altså noget andet.

For den øverste ende af klasserne, 10. klasse, foreslås en omfattende ændring – først og fremmest for at imødekomme de skoletrætte elever. Der har generelt været for lidt at byde på i folkeskolens ældste klasser for de elever, der ikke har boglig interesse eller har særlige boglige evner. De tilbydes bare boglighed på et lavere niveau, og det er synd. Nu skabes der i det mindste nogle muligheder i det sidste frivillige skoleår, og det kan vi tilslutte os.

Disse forhold beskrives nøje i bemærkningerne til forslaget, medens der ikke siges noget præcist om, at der fortsat er de samme muligheder som hidtil for de elever, der ønsker at tage en afgangsprøve af samme form som nu. Det forekommer uklart, men det vil ministeren måske give en kommentar til.

Bestemmelserne om valg og omvalg finder vi rigtige og nødvendige.

Vi støtter som sagt disse ændringer, men vi må også fra CDs side sige, at vi ikke ønsker yderligere lapperier på 1975-loven. Det, vi ønsker, og det, vi har arbejdet på i 10 år, er ganske enkelt at få folkeskoleforliget brudt, og det ønsker vi stadig.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Dette forslag kan bedst karakteriseres ved ordene: fupmodernisering eller pseudoreform. På overfladen er der meget, der lyder så smukt, men så er det alligevel så skidt, når man dykker ned i det og kigger nøjere på det. Der er nogle rigtige tanker om et samordnet indskolingsforløb for børnene. Det er også godt, at virksomheden i børnehaveklasserne betegnes som undervisning forstået på den måde, at en aktivitet som leg også betegnes som undervisning, og at svælget mellem leg og undervisning på den måde nedbrydes.

Men det er dårligt – ja, det er uladssiggørligt – at ændre et indskolingsforløb og give et højere minimumsantal timer, uden at det må koste en eneste øre; det kan simpelt hen ikke lade sig gøre. Det er også en forudsætning for at få et godt indskolingsforløb, at der er et to-lærerssystem, og det skal der være.

Det er også dårligt, når der i bemærkningerne står, at den omlægning, udvidelsen af timetalsrammerne giver mulighed for, skal finansieres ved, at specialundervisningen forringes. Det er rigtigt, at et godt og heldigt indskolingsforløb vil skabe mindre brug for specialundervisning, men det er da dårligt, at de elever, der alligevel har brug for specialundervisning, skal have en ringere specialundervisning. Det vil sige, at det med vanlig præcision er de svageste børn, der bliver ramt.

Det samme er tilfældet, når børnehaveklassernes elevantal skal sættes op fra 22 til 24. Vi er også imod, at det alene er forældrene, der skal bestemme, om en 5-årig, henholdsvis en 6-årig, skal begynde i børnehaveklasse eller 1. klasse. I denne tid, hvor priserne på børneinstitutionerne stiger og nu åbenbart skal stige endnu mere, hvis ellers regering og de radikale kan blive enige om det, kunne man frygte, at forældre tager deres børn ud af børnehaven så tidligt som overhovedet muligt for at sætte dem i skole. Det er en dårlig udvikling, der betyder, at umodne børn kan komme for tidligt i skole. Vi mener, at professionelle skal være medbestemmende om det.

Det lyder også så smukt, at man selv skal bestemme, hvor ens barn skal gå i skole. Man skal finde den skole, der passer til de behov, man har, så godt som overhovedet muligt, men de flydende skoledistrikter vil betyde, at skolerne skal konkurrere på markedsbetingelser, sælge sig selv på samme måde, som man sælger sæbepulver, og bruge tid og energi på det i stedet for det, der er vigtigt, nemlig undervisningen og pædagogikken.

De flydende skoledistrikter vil også betyde, at forældre, der har økonomisk og socialt overskud, kan tage deres børn ud af den skole, de hører til, og sætte dem i en skole uden for grunddistriktet, sådan at man ender i en situation, hvor grunddistriktets børn simpelt hen er de børn, som er svagest, som kommer fra de familier, der har flest problemer. Man får på den måde en ghetto af børn fra lavindkomstfamilier og en ghetto måske udelukkende med indvandrerbørn i de områder, hvor de bor.

Vi mener også, det kan svække forældrearbejdet, fordi de grupper af forældre, der har

[Elisabeth Bruun Olesen]

det største overskud, vil sætte deres børn på skoler andre steder.

Det betyder også, at forældre, som af en eller anden grund har set sig gale på en skole eller en forsøgsundervisning, som de måske endda selv har været med til at indføre, bare kan tage deres børn ud af skolen og sætte dem ind i en skole uden for grunddistriktet.

Endvidere mener vi, at forslaget lægger gift for tankerne om at gøre skolen til et lokalt kulturcenter med mangeartede aktiviteter, fordi de forældre, der har valgt at sætte deres børn i en skole uden for grunddistriktet, ikke vil involvere sig i skolearbejdet. Der er jo allerede i dag nogle udmærkede dispensationsmuligheder, sådan at det er muligt at flytte en elev, der ikke passer til skolen, hvor der er problemer. Derfor mener vi ikke, der er nogen grund til at ændre det på den her foreslåede måde.

Hvad angår 10. klasse, synes vi, at forslaget på en måde sætter sig mellem nogle stole. Alle tilbud skal være frivillige, men dansk og samtidsorientering skal alligevel være obligatoriske på en eller anden måde, forstået på den måde, at de, der fravælger det, alligevel skal lære det. Hvordan det rent praktisk skal kunne lade sig gøre, har jeg ikke forståelse for nu, men det kan man måske få opklaret under udvalgsarbejdet.

Konkluderende vil jeg sige, at forslaget i sin helhed er uspiseligt for VS.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti har medansvar for den skolelov, vi har i dag. Det betyder ikke, at vi synes, at den har fungeret tilfredsstillende på alle måder, og vi har jo også fra tid til anden givet udtryk for, at der var ting, vi burde have rettet i den.

Nu har den imidlertid fungeret i 10 år, og vi er meget enige med undervisningsministeren i, at tiden nu er inde til, at der skal foretages justeringer, fordi udviklingen har ført nogle ting med sig, som gør det helt nødvendigt, at man tager højde for det i skoleloven.

Først og fremmest er indskolingsmulighederne for børnehaveklasserne og 1. og 2. klasserne et væsentligt element i ministerens forslag. Det er rigtigt, at vi tager fat på det, fordi det i praksis allerede foregår en lang række steder, ja, vel de allerfleste, og vi har altså med glæde set, at ministeren taler om

en forhøjelse af maksimumstallet for kommunerne, så de har mulighed for at øge time-tallet i 1. og 2. klasserne og også fra 4. klassetrin.

Vi finder, det er vigtigt af flere grunde, ligesom det måske er vigtigt at få lærertimetallet hævet. Det er nu et helt andet element, men det bør man nok heller ikke se bort fra, idet det er sådan, at der er mange, der konstaterer, at fællesskabet mellem folkeskolen og det almindelige samfund ikke altid er så stærkt, som man kunne ønske sig det. Det kommer af, at mange børn har brug for kontakt, en kontakt, som det moderne samfund ikke i så høj grad giver. Derfor er det nødvendigt, at vi også tager højde for det i skolerne, og det bliver nødvendigt at se på, hvordan vi gør det bedst. Den ene mulighed er at forhøje timetallet, men hvordan vi vil udmønte det, er et spørgsmål, vi ikke må se bort fra.

Lektor Gjelstrup ved Danmarks lærerhøjskoles afdeling i Haderslev har foretaget en meget vigtig undersøgelse, som han kalder »Folkeskole lig fællesskab?« Spørgsmålstegnet sætter han, fordi mange af de konklusioner, denne undersøgelse drager på forskellige områder, viser, at det er så som så med fællesskabet. Der er ikke tvivl om, at vi må søge at indarbejde de tanker, som lektor Gjelstrup gør sig til talsmand for, i folkeskolen på en lang række områder.

Når det drejer sig om 10. klasse – den anden ende af skoleforløbet – er det både rigtigt og godt, at der nu her bliver tale om tilbudsfag i højere grad. Vi hilser med glæde, at timetallet også her bliver forhøjet, og at minimumstallet i 10. klasse hæves til 24 timer.

Når det drejer sig om faget kristendoms-kundskab, har kristeligt folkeparti altid ment, at det burde være således, at alle i dette land fik kristendoms-kundskab, når faget er et kundskabsmeddelende fag og ikke et forkyn-dende fag. Det er der imidlertid ikke flertal for her i folketinget, og derfor har vi fritagel-sesparagraffen. Det er rigtigt, at vi nu får den paragraf strammet op, så den ikke bliver brugt til andet end det, der er dens hensigt, nemlig at mennesker, der har en anden op-fattelse af, hvilken religiøs overbevisning deres børn bør påvirkes af, også selv foretager den.

[Steffensen]

Som det er nævnt af flere, er der gået et element ud af det oplæg, som ministeren havde i sit første udkast, nemlig prøverne. Kristeligt folkeparti mener, det er rigtigt, at vi har prøver på det niveau, som eleven er undervist på, men jeg tror, vi må tage til efterretning, at det slet ikke er det prøvesystem, vi har i dag, der skal udvikles eller fortsætte. Jeg tror, at vi kommer til at se på, hvordan vi kan nå frem til en helt anden vurderingsform af vore elever i grundskolen fremover. Også her kunne man henvise til lektor Gjelstrups undersøgelser i det sønderjyske. Dem skal jeg ikke komme nærmere ind på her, men blot sige, at det er tanker, som må med ind i overvejelserne fremover. Det er vores opfattelse, at man må have en bedømmelse af eleverne, når de forlader folkeskolen; det er både de selv og de erhverv, som skal modtage dem, bedst tjent med.

Vi synes, det er glædeligt, at der i stk. 22 og 23 i slutningen af § 1 står, at forældrene i højere grad end tidligere kommer ind i billedet. Vi synes, det er vigtigt i alle sammenhænge at drage forældrene så meget som muligt med ind i folkeskolens fortsatte struktur.

Pia Kjærsgaard (FP):

Fremskridtspartiet mener, der er flere gode tilretninger i dette forslag, og vil derfor støtte det.

Derimod mener vi, at § 5-tilføjjelsen godt kunne være udeladt, da vi finder den overflødig. Vi synes ikke, der er nogen grund til, at undervisningsministeren skal blande sig i, hvordan børnene bliver opdraget i religion, og at de måske skal have en religionsundervisning, som de overhovedet ikke har behov for.

Spørgsmålet om merudgifter eller ej er jeg ikke helt så sikker på. Det er rigtigt, som der er anført i bemærkningerne, at kommuner kan overveje forskellige muligheder for kompenserende besparelser, men spørgsmålet er, om de gør det. Vi har jo før set kommuner se bort fra opfordringer fra regeringen, når disse ikke var lovmæssige, men vi vil da være så optimistiske, at vi tror, kommunerne vil følge henstillingerne.

Vi tilslutter os som sagt forslaget.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne sige tak for den brede tilslutning og for det arbejde, som mange af ordførerne har præsteret, før vi er kommet til dette punkt, for som flere har nævnt, har vi jo sidet omkring bordet og drøftet det ved ganske mange lejligheder. Det har ført til, at nogle har måttet fire på det ene standpunkt, og andre har måttet fire på det andet, og jeg kan helt bekræfte, hvad regeringsordførerne har sagt, nemlig at det har været deprimerende for regeringspartierne, at vi ikke har kunnet lave et nyt kompromis om prøverne.

Vi synes, det var så oplagt at sige: lad os få færre prøver, og lad os til gengæld lade de resterende prøver være niveaudelte, så de svarer til det niveau, børnene er blevet undervist på. Det kunne vi ikke få flertal for under nogen som helst omstændigheder, og når dertil kommer, at vi i høj grad ser værdien af brede flertal i skolesager, sådan som der har været tradition for her i landet, har vi altså valgt at lade det udgå i det forslag, der ligger på folketingets bord.

Ordførerne har hver fremhævet forskellige punkter i lovforslaget, og som debatten er skredet frem, må det i virkeligheden næsten have været overraskende for mange af os, der har lyttet, så mange forskellige ting vi her har samlet bred enighed om. Det gælder kristendomsundervisning, det gælder skolestart og 10. klasse, ganske vigtige nyskabelser. Jeg synes, vi skal ønske hinanden til lykke med, at vi tilsyneladende nu over så bred front får åbnet nogle nye døre for en udvikling i den danske skole.

Jeg lægger vægt på dette, at der åbnes døre. Der presses ikke en ny model ned over hovedet på nogen. Ingen kommunalbestyrelse behøver at slå i hænderne og sige: kommer der nu igen et eller andet, som vi skal plages med? Man behøver ikke at lade sig plage af det. Det er en mulighed, som vi ganske vist opfordrer til at man benytter, men som ingen er tvunget til at benytte. Det gælder både skolestarten og 10. klasse.

Hvad angår 10. klasse, vil jeg nævne, at hr. Povl Brøndsted for, jeg tror, 5 år siden, gjorde sig til talsmand for noget, han kaldte folkeskolens ungdomsskole. Det var noget med, at man i folkeskolens regie skulle kunne indbygge nogle af efterskolens fordele. Det er en af de ting, som nu kan gøre i kraft af de ændringer, som vi forhåbentlig kan vedtage om 10. klasse. Der bliver færre obli-

[Undervisningsministeren]

gatoriske fag, men til gengæld et større obligatorisk timetal. Det giver plads for nye undervisningsforløb og for, at nogle af de forsømte valgfag kan få en chance, og dermed giver det nogle af de skoletrætte mulighed for at få bedre undervisningstilbud end i dag.

Samtidig vil jeg gerne forsikre fru Bente Juncker, at der ikke sker nogen som helst indskrænkning i muligheden for at tage de fag, vi kender i dag, og at gå op til prøver i dem. Alt, hvad der i dag er af tilbudsfag, bevarer vi. Det vil sige, de skal tilbydes, og man kan ikke berøves denne ret. Der tages altså ikke noget fra nogen elev. Skolen får mulighed for at give eleverne et nyt tilbud, og det tror jeg i virkeligheden kun meget få kan have noget imod.

Det samme gælder skolestarten. Vi trækker ikke noget ned over hovedet på nogen, men vi åbner for en udvikling, som synes spændende, og som må forekomme naturlig i betragtning af, at børnehaveklassen i de sidste 10-20 år er blevet noget, som næsten alle børn går igennem, og at de børn, der ikke går igennem det, går i børnehave. Det vil altså sige, at børnene er i det offentlige varetægt på en eller anden måde, og det har naturligt rejst spørgsmålet, om man ikke kunne få en mere glidende og dermed mere blid skolestart, ikke for at vi nu skal presse boglige sager ind i hovedet på børnene før tiden, men for at de kan få en mere glidende overgang fra det, der hedder leg og andre udviklende aktiviteter, til det, vi normalt kalder skolegang.

Hr. Kirkegaard var næsten poetisk i sin beskrivelse af denne nye skolestart. Det fik mig til at tænke på Grundtvigs beskrivelse af den sorte skole, hvor han siger:

»Jeg ser med vemod på de gutter små,
hvis kinder blusse, og hvis øjne tindre,
thi også de skal brat i skole gå
og immer, mens de vokse, blive mindre.«

Han beskrev altså det ivrige, lærevillige barns frygtelige skuffelse, når det træder ind ad skolens port. Lad os håbe, at det, vi her har taget starten på, vil gøre lidt færre børn skuffede og få dem til at vokse i stedet for immer at blive mindre, som Grundtvig skrev.

Fru Hanne Thanning Jacobsen mener ikke, at forslaget lever op til skolestartudvalgets intentioner. Det vil jeg bestride. Jeg tror sjældent, der har været nedsat et udvalg, hvis forslag i den grad bliver taget op, omgående

sat i lovsform og lagt på folketingets bord og tilmed efter at være blevet forhandlet ret grundigt med en række ordførere.

Sjældent har et udvalg haft større indflydelse på udviklingen end netop skolestartudvalget, og når man laver noget, som i den ene ende kan koste nogle penge, må det være tilladt at påpege, at man altså kan spare i den anden ende, idet vi dog bevarer det kommunale selvstyre, men altså også bevarer indenrigsministerens målsætning, som siger alt i alt uændret standard og uændret skat. Det har vi ikke mulighed for på indeværende tidspunkt at gå ud over.

Dermed har jeg sådan set også svaret hr. J. K. Hansen. Jeg noterede mig, at han på enkelte frynseområder ikke kunne tilslutte sig, men i det store og hele anerkendte han, at vi havde bøjet os også mod socialdemokratiets synspunkt.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at jeg synes, det i en tid, hvor vi har så svært ved at blive enige om noget, er positivt, at vi her dog kan nå så langt og skabe så meget nyt i en skoleordning med så bredt et flertal. Det vil jeg gerne sige tak for.

J. K. Hansen (S):

Jeg skal ikke forlænge debatten meget længere, men hr. Kirkegaard har en artikel i Jyllands-Posten i dag med overskriften »Nu lysner det for folkeskolen«, men jeg bemærkede, at en af parterne i firkloverregeringen, fru Bente Juncker, sagde, at CD ønsker at bryde folkeskoleforliget snarest muligt. Så synes jeg faktisk ikke, det lysner længere. Så synes jeg faktisk, det mørkner.

Men tilbage til hr. Kirkegaard. Hr. Kirkegaard er skuffet over socialdemokratiets holdning, og hr. Kirkegaard taler om blokeringer i de drøftelser, der har været, efter at firkloverregeringen har fremsat sit forslag. Nu har hr. Kirkegaard selvfølgelig lov til at være skuffet – det kan man ikke forbyde nogen – men for så vidt kunne vi også skrive i en overskrift, at vi er skuffede, fordi jeg nok synes, blokeringerne har været gensidige.

Alle ved – og det er lige fra folkeskoleforligets start – at vi ikke ønsker disse prøver; vi ønsker prøverne afskaffet. Vi mener, at prøverne på de sidste klassetrin har en afsmittende virkning på den daglige undervisning, som går i retning af en stærkt concen-

[J. K. Hansen]

treret træning i snævre færdigheder og kundskaber henimod prøver, og det betyder, at elevens mulighed for i samarbejde med klassekammeraterne at få færdighed i at erkende, formulere og løse problemer får en meget lille plads i skolen. Derved mener vi at et vigtigt mål i undervisningen går tabt.

Endelig skal jeg sige til dem, der har talt om det vigtige med prøverne for erhvervslivet, når man skal ud af skolen: hvad skal vi bruge disse prøver til? Vi har intet at bruge dem til. Adgangen til ungdomsuddannelserne kræver ikke og bygger ikke på prøver.

Det sidste, jeg skal sige, er et par ord om det, der hedder frit skolevalg. Vi synes, at vore kommuner administrerer skolevalgsordningen meget lempeligt, men det forslag, ministere nu er kommet med, hvor man stiller det frit for kommuner, vil vi da gerne se på under det kommende udvalgsarbejde.

Kirkegaard (KF):

Nu er det jo ikke vores opgave her ved afslutningen af debatten at få skyerne til at trænge frem på himmelen. Jeg føler blot trang til at sige for at undgå enhver form for misforståelse, at vi i det konservative folkeparti er fuldstændig uenige med den bedømmelse, som hr. J. K. Hansen gav af prøverne i folkeskolen. Vi mener, det er noget værdifuldt og noget, vi skal holde fast ved. Her er vi uenige med socialdemokratiet og ser endnu et eksempel på, at socialdemokratiet ikke deler opfattelse med det brede flertal af den danske befolkning.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Nu var hr. Kirkegaard i sit første indlæg skuffet over socialdemokratiets holdning og blokering, som hr. Kirkegaard sagde. Jeg er helt sikker på, at det brede lag, som hr. Kirkegaard taler om: folkeskolen, forældre, lærere og elever, ville blive meget skuffede, hvis vi var gået i hr. Kirkegaards retning.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg har bare en bemærkning til ministeren om skolestartudvalgets betænkning. I lovforslaget anfører ministeren, at han i hovedsagen har fulgt udvalget, og det var grunden til, at jeg tog udgangspunkt i denne rapport, som jeg synes er utrolig vigtig. Jeg synes, det

af alle de kommentarer, der er kommet fra bl.a. udvalgets formand og mange menige medlemmer af udvalget, er fremgået, at man i det år, man har arbejdet, har lagt utrolig megen vægt på at prøve at lave kompromiser undervejs, således at det, der fremtræder for os, er kompromiser. Det er grunden til, at jeg så stærkt fremhævede, at jeg synes, det ville have været rart, om vi havde kunnet bakke tankerne i rapporten 100 pct. op.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg vil blot gøre en bemærkning til fru Ebba Strange, som havde en lidt anden udlægning end jeg af forløbet af forhandlingerne. Jeg mener, det står fast, at vi naturligvis hver især har vores frihed, skønt vi nu har forhandlet igennem lang tid, til at forfægte vore synspunkter og til at træffe den endelige beslutning, når lovforslaget skal til afstemning. Men det har også ligget klart, at der med de emner, der var kredset ind af forligspartierne, i store træk har været enighed om det, der foreligger her. Der kan være nogle ressourceovervejelser tilbage, og jeg forstod også, det var det, der i særlig grad måske fangede fru Ebba Stranges opmærksomhed, men her må vi nok sige, at det i vid udstrækning er kommunerne selv, der beslutter, på hvilken måde de vil finansiere nye tiltag på området, og at de anvisninger, som er stillet op i bemærkningerne, alene er anvisninger, således at kommunerne selv, i overensstemmelse med det kommunale selvstyre, bestemmer, hvordan de vil finansiere deres folkeskole. Så ser vi bort fra ressourceovervejelserne, mener jeg, man kan konstatere, at vi i hovedtrækkene har været enige om det, der nu lægges frem. I den egentlige udvalgsbehandling – det tror jeg også jeg sagde i mit første indlæg – kan der naturligvis være ting, som vi kan ændre undervejs, hvis vi finder det hensigtsmæssigt og naturligt.

Bente Juncker (CD):

Jeg vil gerne sige tak til ministeren for svaret om den obligatoriske islæt for 10. klasse, men jeg bliver noget nervøs, når der i bemærkningerne om faget dansk står:

»Det må herved understreges, at undervisningens indhold i faget dansk ikke nødvendigvis skal fastlægges således, at kravene ved

[Bente Juncker]

folkeskolens afsluttende prøver kan opfyldes.«

Det er ikke ligefrem i den retning, vi i øvrigt er gået med nye læseplaner i dansk osv.

Endelig en bemærkning til hr. J. K. Hansen. Det kan da ikke undre, hr. J. K. Hansen, efter at vi i 10 år har stået og sagt herfra, at vi vil have brudt folkeskoleforliget, at vi ikke ligefrem kan komme til at holde af det, selv om vi har stemt for et par justeringer og ændringer.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Når jeg tager ordet, skyldes det hr. Ole Vig Jensens bemærkninger her og noget, hr. Ole Vig Jensen på et tidligere tidspunkt har udtalt til bladet Folkeskolen. For at der ikke skal blive misforståelser, vil jeg gerne understrege det, som også fru Ebba Strange sagde fra talerstolen tidligere, nemlig at der ikke er indgået forlig om denne sag. Nu er det ikke kutyme at citere fra drøftelserne. Derfor skal jeg kun citere, hvad jeg selv har sluttet disse drøftelser af med at sige, nemlig at vi kunne tilslutte os hovedlinjerne i indskoling og udskoling, men at der ikke her var indgået forlig, forstået på den måde, at der var en række spørgsmål i det forslag, for hvilke vi ikke ville klandres, hvis vi under udvalgsarbejdet sagde: nej, de formuleringer kan vi ikke gå med til, den bestemmelse kan vi ikke gå med til. Der har været en række fornuftige drøftelser, og ministeren har i høj grad indrettet sig på en række af de ting, han hørte under disse drøftelser, men der er ikke indgået noget forlig om dette forslag, og det synes jeg er vigtigt at slå fast, så vi ikke får en misforstået opfattelse ude omkring.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Jeg opfattede egentlig hr. Kirkegaards indlæg i Jyllands-Posten i dag med overskriften »Nu lysner det for folkeskolen«, bortset fra de sure bemærkninger, hr. Kirkegaard havde om socialdemokratiets holdning, som noget positivt, men pludselig kommer så hr. Kirkegaards regeringssamarbejdspartner fra centrum-demokraterne, fru Bente Juncker, og siger, at hun ønsker dette folkeskoleforlig brudt. Det er egentlig en mærkelig måde, vi

skal til at gå ind i forhandlinger på, når man kommer med sådanne udtalelser. Centrumdemokraterne kendte ikke deres besøgstid – de var også i folketinget, dengang vi lavede folkeskoleforliget. De har altså holdt sig udenfor i 10 år, og det har de konservative for så vidt også. Centrumdemokraterne har altså holdt sig udenfor, og det må de selvfølgelig selv om, men den omstændighed, at de ikke kendte deres besøgstid dengang, behøver vel ikke føre til, at man her prøver at bryde en breche ind imellem regeringspartierne.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Forlig, sagde hr. Ole Vig Jensen. Vi er faktisk enige alle sammen; det er kun ressourcerne, vi kan være uenige om. Men lige netop ressourcerne er da altafgørende for, om en reform kan lykkes eller ej. Men når højere minimumstimetal i de mindste klasser ikke må betyde øgede udgifter og man i bemærkningerne anbefaler, at man skal tage en eventuel finansiering fra specialundervisningen, bliver de svage ramt endnu en gang, de læsehæmmede f.eks. Det samme vil ske, når man i bemærkningerne anbefaler, at deletimer ombyttes til fællestimer og man forhøjer klassekvotienten i børnehaveklasserne fra 22 til 24. Ressourcer er ikke et i luften frit svævende begreb. Der er også indhold i det.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Jeg skal lige sige kort til hr. J. K. Hansen, at centrumdemokraterne har det ligesom bl.a. socialdemokratiet: når de ikke kan lide en lov, stemmer de ikke for den. Vi var ganske rigtigt i folketinget i 1975, men vi brød os altså ikke om loven og dens intentioner, og derfor stemte vi ikke for den dengang.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg vil gerne bekræfte, hvad fru Dorte Bennedsen sagde, nemlig at der ikke er indgået et forlig i traditionel forstand, hvor forligskredsen klart har godkendt alt, hvad der er lagt frem. Men det er vist lige så rigtigt at sige, som det også blev understreget af fru Dorte Bennedsen, at vi var enige i hovedret-

[Ole Vig Jensen]

ningslinjerne, og at det forslag, som nu blev fremsat af undervisningsministeren, var indrettet på en sådan måde, at det kunne holdes inden for forligspartikredsen, og så forbeholdt vi os hver især vor ret til at se nærmere på de enkelte bestemmelser under udvalgsarbejdet. Jeg har forstået det på den måde, at der ser ud til at være gode muligheder for det, og det er folkeskolen tjent med.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Man kan i hvert fald sige, at der er forlig om, at det ikke er et forligsbrud at fremsætte forslaget.

Jeg vil gerne forsikre fru Bente Juncker om, at ingen i 10. klasse bliver berøvet muligheden for at indstille sig til prøverne. Det bliver helt som hidtil, men det bliver tilladt at lave en 10. klasse med et alternativt indhold, måske mere praktisk indhold og måske med fag, som man ikke kender i dag. I den forbindelse bliver det muligt at undlade at føre op til enten den udvidede afgangsprøve eller den almindelige afgangsprøve. Jeg synes, det er helt i orden, at det bliver muligt, at man lader være med at arbejde frem mod disse prøver. Det er det, der skal gøre nyskabelserne mulige, og jeg vil gøre opmærksom på, at 10. klasse slet ikke er obligatorisk – alle og enhver har jo lov til at melde sig ud af 10. klasse – og i øvrigt har prøverne hele tiden været frivillige; ingen prøve har jo på noget tidspunkt været obligatorisk, hverken i 9. eller i 10. klasse. Men jeg er glad for spørgsmålet, for der er brug for at få det præciseret, så der ikke opsendes forkerte signaler i denne anledning.

Til slut vil jeg gerne takke fru Pia Kjærsgaard og fremskridtspartiet for tilslutningen. Den var overraskende og glædelig. Jeg glemte at sige det i første omgang; nu har jeg indhentet det forsømte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 168:

Forslag til lov om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme. (Ophævelse af minimumsgrænsen for den kommunale grundskyldpromille, fastsættelse af den amtskommunale grundskyldpromille m.m.).

(Fremsat 6/2 85).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 5–7 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 175:

Forslag til lov om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme.

Af Stavad (S) m.fl.

(Fremsat 12/2 85).

6) Første behandling af lovforslag nr. L 169:

Forslag til lov om ændring af lov om udskrivning af skat til amtskommunen. (Ophævelse af det amtskommunale ligningsforhold).

(Fremsat 6/2 85).

7) Første behandling af lovforslag nr. L 176:

Forslag til lov om ændring af lov om udskrivning af amtskommunal grundskyld for skatteårene 1982–85.

Af Stavad (S) m.fl.

(Fremsat 12/2 85).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Grundværdierne i Danmark udgør ca. 250 mia kr. De 55 pct. vedrører ejerboliger, og de 15 pct. vedrører landbruget. Derfor er det, vi taler om her i dag, en sag, som ikke alene vedrører landbruget, sådan som det plejer at blive sagt, den vedrører også husejere og lejere. Spørgsmålet om grundskatterne og deres højde bliver jo endnu mere aktuelt,